

RESPECTAREA DREPTURILOR STRĂINILOR: RELAȚII DE COOPERARE RM-UE

CZU: 341.232:342.71((4-6 UE):478)

Oxana POSTOLACHI¹
Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT. *In the field of legal regulations, human rights on the background of universal realities become rights of citizens on the plane of internal realities. In this regard, every person has rights and freedoms inherent to the human being (social, economic, civil, cultural and political) in the state of which he is a citizen. Foreign citizens and stateless persons have the same rights and duties as citizens of the Republic of Moldova, with the exceptions established by law. The article in question concerns the rights of foreigners on the territory of the Republic of Moldova in the context of the intention of the Republic of Moldova to join the EU. All citizens of the Republic of Moldova are equal before the law and public authorities, regardless of race, nationality, ethnic origin, language, religion, sex, opinion, political affiliation, wealth or social origin. Their legal status is established by the legislation in force and the international agreements to which the Republic of Moldova is a party, respectively, benefiting from rights and freedoms without harming the state's interests, rights and interests legitimate rights of citizens of the Republic of Moldova and other persons.*

Keywords: *foreigners, stateless, rights, law, entry, exit.*

REZUMAT. *În domeniul reglementărilor juridice, drepturile omului pe fundalul realităților universale devin drepturi ale cetățenilor pe plan al realităților interne. În acest sens, orice persoană dispune de drepturi și libertăți inerente ființei umane (sociale, economice, civile, culturale și politice) în statul ai cărui cetățean este Cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege. Articolul în cauză vizează drepturile străinilor pe teritoriul Republicii Moldova în contextul intenției de aderare a RM la UE. Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială. Statutul juridic al acestora este stabilit de legislația în vigoare și de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte, respectiv, beneficiind de drepturi și libertăți fără a leza interesele statului, drepturile și interesele legitime ale cetățenilor Republicii Moldova și ale altor persoane.*

Cuvinte-cheie: *străini, apatrizi, drepturi, lege, intrare, ieșire.*

1. Introducere

Dreptul la egalitate este dreptul tuturor ființelor umane de a fi egale în demnitate, de a fi tratate cu respect și considerație și de a participa în condiții de egalitate la orice aspect al vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile. Toate ființele umane sînt egale în fața legii și au dreptul la protecție și beneficii egale.

Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială. În lipsa condițiilor strict necesare, toate persoanele necesită și trebuie să se bucure de un tratament egal. Pentru a fi eficace, dreptul la egalitate necesită acțiuni pozitive și acțiuni negative din partea autorităților. (Constituția RM)

Uniunea europeană, ca organizație internațională și comunitate a țărilor care au atins un înalt nivel de dezvoltare economică, avînd un sistem politic democratic, la baza căruia se află respectarea drepturilor și libertăților omului, reprezintă un spațiu în care tinde să emigreze un număr mare de oameni. Astfel, la fel ca și alte teritorii care asigură condiții favorabile pentru dezvoltare și pentru un trai asigurat și liniștit, UE atrage locuitorii țărilor în curs de dezvoltare, precum și cetățenia statelor vecine. Majoritatea celor care își aleg pentru trai una din țările Uniunii Europene

---

¹ Oxana POSTOLACHI, Doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova, 06859834, postolachiovaxana@gmail.com, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova, codul ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3178-8748>

iau această decizie mai cu seamă pentru a avea posibilitatea de a-și asigura un trai decent, pentru a găsi un loc de muncă stabil și bine plătit. (op.europa.eu)

Totodată, majoritatea imigranților își doresc să aibă acces la un sistem eficient de asigurări sociale și la un sistem de sănătate ce corespunde celor mai înalte standarde mondiale. Un alt motiv, la fel de important, este tendința unei bune părți a imigranților de a obține acces la un sistem de educație avansat și la o justiție necoruptă.

2. Metodologia cercetării

Pe parcursul cercetării au fost utilizate așa metode precum: analiza, sinteza, metoda istorică, etc. S-a încercat prin intermediul aspectelor teoretice analiza situației reale în practică privind respectarea drepturilor străinilor în Republica Moldova în contextual colaborării RM-UE.

3. Revizuirea literaturii și aspectelor normative

În acest context UE întreprinde anumite măsuri de protecție a străinilor:

În anul 2004, a celui de-al doilea program bianual, cunoscut drept Programul de la Haga, prin care, au fost stabilite 11 *principii generale de bază* pentru țările membre ale UE în domeniul realizării politicii de integrare a migranților. În noiembrie 2004, la inițiativa președinției daneze a Uniunii Europene, Consiliul European a adoptat o serie de Principii generale de bază ale integrării imigranților, care conțin o serie de recomandări și explicații referitor la diferite aspecte ale procesului de integrare. Trecerea la o nouă etapă de dezvoltare și o oarecare refocalizare, s-a produs după semnarea Acordului de la Lisabona și după adoptarea celui de-al treilea Program multianual pentru anii 2009–2014. (echa.europa.eu)

Aceste două documente au conferit dezvoltării politicilor și abordărilor integraționiste o configurație mai clară, atenția focalizându-se pe drepturile omului și principiile nediscriminării și egalității. Programul de la Stockholm plasează în centrul procesului de integrare drepturile fundamentale, subliniind „abordările proactive față de crearea politicilor pentru migranți și asigurarea drepturilor lor”.

Acestea, pe de o parte, impune integrarea imigranților în comunitățile autohtone prin următoarele acțiuni:

- studierea limbii populației țării-gazdă;
- studierea sistemelor de drept, politic și social al țării-gazdă și respectarea principiilor lor;
- atitudine respectuoasă față de obiceiurile și tradițiile, precum și față de sistemul raporturilor sociale, din țara-gazdă.

Pe de altă parte, aceste măsuri stimulează participarea autorităților țărilor care fac parte din Uniunea Europeană la edificarea unei societăți inclusive prin următoarele acțiuni:

- oferirea accesului pe piața muncii;
- asigurarea accesului nediscriminatoriu la sistemul de educație;
- oferirea accesului la sistemul de protecție socială;
- oferirea accesului la sistemul de sănătate;
- oferirea accesului la mărfuri, servicii și locuință;
- asigurarea dreptului de participare la procesul democratic.

Astfel, prin elaborarea soluțiilor la problemele imigranților și pentru depășirea stării de tensiune care apare la contactul cu autoritățile locale, structurile europene pun accentul pe respectarea, în procesul integrării, a anumitor obligații reciproce, atât din partea imigranților cât și din partea autorităților statale.

La începutul anului 2010 Guvernul de la Chișinău și Comisia Europeană au demarat discuțiile pe marginea negocierii potențialului Acord de Asociere, constituind un eveniment major pentru parcursul european al Republicii Moldova. Liberalizarea regimului de vize este unul din cele 4 blocuri tematice de negocieri ale Acordului de Asociere.

În conformitate cu Planul de Acțiuni privind Liberalizarea Regimului de Vize, Moldova a prezentat la 17 februarie 2011 Planul Național de Implementare a Planului de Acțiuni privind Liberalizarea Regimului de Vize. (eubam.org)

Planul de Acțiuni privind Liberalizarea Regimului de Vize cuprindea 4 blocuri importante: 1. securitatea documentelor; 2. imigrația ilegală; 3. ordinea publică și securitatea; 4. relații externe și drepturile fundamentale.

Examinând practica europeană de integrare a migranților și încercând a utiliza realizările ei pentru analiza și ameliorarea procesului de integrare a migranților în Republica Moldova, este important să examinăm sistemul de indicatori utilizați de țările-membre ale UE la elaborarea programelor lor de integrare.

Astfel armonizarea legislației privind protecția drepturilor străinilor s-a realizat în contextul blocului 4 din planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize.

În conformitate cu prevederile Blocului 4, Relații externe și drepturi fundamentale, pentru instituirea controlului fluxurilor migraționale care vin prin segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, necontrolat de către autoritățile de la Chișinău, au fost deschise 6 birouri teritoriale ale Biroului pentru Migrație și Azil. Rolul oficiilor teritoriale este în primul rând de a realiza un control eficient al cetățenilor străini ce intră pe teritoriul R. Moldova prin regiunea transnistreană și de a oferi acestora mai multe opțiuni de înregistrare benevolă.

Un alt element important îl reprezintă adoptarea unui șir de modificări la Codul contravențional. (Codul Contravențional al RM) Au fost excluse sancțiunile pentru locuitorii regiunii transnistrene cu acte de identitate rusești sau ucrainene; astfel locuitorii de pe malul stâng al Nistrului, chiar dacă nu au un titlu de reședință temporară sau permanentă în R. Moldova, vor putea circula liber prin toate punctele de frontieră.

Totodată, Poliției de Frontieră i-au fost acordate noi atribuții. Au fost create echipe mobile care și-au extins zona de activitate, inclusiv în Zona de Securitate, cu condiția respectării procedurilor de acces existente și a regimului special din Zona de Securitate.

Începând cu anul 1993 și până în anul 2005, numărul imigranților în țara noastră este de circa 1,5 mii anual, fiind mult mai modest față de cel al emigranților. În perioada 2001–2009, din țară emigrează definitiv în medie circa 6,9 mii persoane anual. Totodată, procesele migrației au cunoscut o schimbare de dinamică în ultimii ani, înregistrând o creștere a numărului de imigrări și o reducere semnificativă a emigrărilor. Evoluțiile confirmă așteptările reprezentanților instituțiilor de stat, intervievați în cadrul studiului, cu privire la intensificarea imigrației către R. Moldova, cauzată de apropierea de hotarele Uniunii Europene și de eventualitatea liberalizării regimului de circulație cu țările UE pe fundalul unui regim de circulație liber pentru cetățenii R. Moldova în spațiul CSI. (ombudsman.md)

Conform art. 19 din Constituția Republicii Moldova (Constituția) și art. 5 din Legea Republicii Moldova cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova, cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi, libertăți și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege, care impun calitatea de cetățean al său.

Astfel, în Republica Moldova cetățenilor străini și apatrizilor li se aplică regimul național fiind acordate un șir de drepturi și libertăți individuale printre care:

- dreptul la muncă și la protecția ei;
- dreptul la odihnă și la ocrotirea sănătății;
- dreptul de a primi pensii, indemnizații, alte tipuri de asigurări sociale;
- dreptul la locuință;
- dreptul la studii; etc.

Pentru cetățenii străini și apatrizi sunt nominalizate obligații specifice lor, cum ar fi:

- respectarea legislației în vigoare;
- respectarea procedurii intrării pe teritoriul Republicii Moldova conform prevederilor legale, respectiv, legalizarea șederii;
- părăsirea teritoriului Republicii Moldova la expirarea termenului de ședere stabilit; etc.

În perioada 2008–2010, în Republica Moldova au fost adoptate noi instrumente juridice de reglementare a regimului străinilor aflați pe teritoriul țării în scop de muncă, la studii, pentru întregirea familiei etc., au fost stabilite mecanismele de admitere și de documentare a acestora cu

permis de ședere provizoriu sau permanent. Normele legale au fost în mare parte axate și corelate cu actele internaționale, cu politicile europene și cu aplicarea acquis-ului comunitar. Actualmente, actele legislative de bază în domeniul migrației și azilului sunt:

- Legea nr. 180 din 10. 07. 2008 cu privire la migrația de muncă,
- Legea nr. 270 din 18. 12. 2008 privind azilul în Republica Moldova,
- Legea nr. 200 din 16. 07. 2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova,
- Legea nr. 274 din 27. 12. 2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova (în vigoare de la 1 iulie 2012),

care asigură transpunerea parțială a Directivei Consiliului European nr. 83/2004/CE din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și la conținutul protecției acordate.

În anul 2011 a fost adoptată Strategia națională în domeniul migrației și azilului (bma.gov.md) (2011–2020) care constituie documentul național principal ce vizează armonizarea cadrului juridic național cu prevederile dreptului internațional și legislația Uniunii Europene, reglementarea migrației persoanelor și care trebuie să servească drept contribuție în dezvoltarea socioeconomică și securitatea țării, precum și în realizarea obiectivelor de integrare europeană.

În anul 2011, întru realizarea obiectivelor prevăzute în Strategie, a fost elaborat Planul de acțiuni pentru anii 2011–2015, care stabilește activitățile concrete și responsabilitățile ce revin autorităților publice cu atribuții în domeniul migrației și azilului, dar și indicatorii de progres pentru acțiunile prevăzute.

Dintre acțiunile stipulate de acest document remarcăm acțiunile ce vizează revizuirea și modificarea cadrului normativ în domeniul migrației, consolidarea sistemului național privind azilul și apatrizia, precum și crearea (pre)condițiilor de integrare a străinilor.

În scopul eficientizării mecanismului de documentare a străinilor care imigrează în Republica Moldova, în cadrul Biroului migrație și azil a fost instituit Ghișeul unic de documentare a străinilor prin Hotărârea de Guvern nr. 1187 din 22. 12. 2010, permite solicitantului să se adreseze unei singure autorități publice (Biroul migrație și azil), care are obligația să coordoneze cu celelalte autorități menite să asigure respectarea de către solicitant a prevederilor legii.

Adoptarea și implementarea Legii privind integrarea străinilor în Republica Moldova reprezintă o altă acțiune prevăzută în Planul de acțiuni în contextul consolidării politicilor de integrare. Respectiv, la 1 iulie 2012, a intrat în vigoare Legea privind integrarea străinilor în Republica Moldova.

Legea respectivă a fost adoptată în scopul stabilirii unui cadru juridic uniform privind integrarea străinilor în viața economică, socială și culturală a Republicii Moldova, în scopul asigurării drepturilor, libertăților și determinării obligațiilor acestora.

Tot în anul 2011, în scopul ameliorării situației în domeniul imigrării străinilor în Republica Moldova a fost elaborat și aprobat Planul de acțiuni privind ameliorarea situației în domeniul imigrării străinilor.

În mod corespunzător, la 12 aprilie 2013 au fost operate modificări în 5 acte normative, care au avut drept scop asigurarea accesului străinilor la serviciile medicale în contextul Legii privind integrarea străinilor în Republica Moldova.

Urmare a acestor modificări, începând cu 1 iulie 2013, cetățenii străini și apatrizii, încadrați în muncă în Republica Moldova în baza unui contract individual de muncă, cu drept de ședere permanentă în Republica Moldova, precum și refugiații și beneficiarii de protecție umanitară, au aceleași drepturi și obligații în domeniul asigurării obligatorii de asistență medicală ca și cetățenii Republicii Moldova.

Referitor la asistența și protecția socială a străinilor, trebuie menționat că Constituția stabilește obligația statului de a lua măsuri astfel încât orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui.

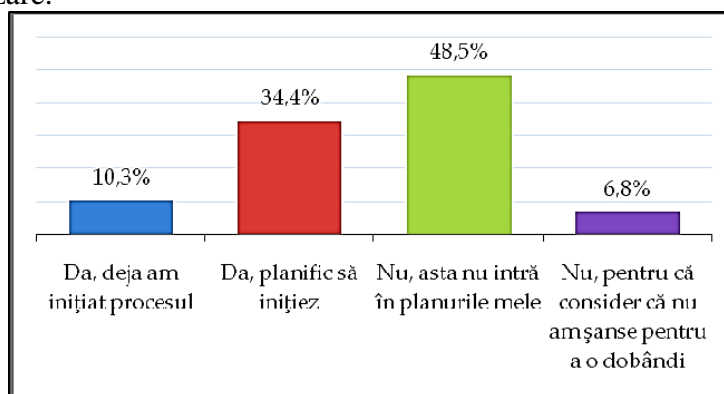
Cetățenii Republicii Moldova, dar și cetățenii străini cu domiciliul legal pe teritoriul RM, care nu întrunesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie, beneficiază de alocație socială de stat, conform prevederilor Legii privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni.

Obținerea cetățeniei Republicii Moldova reprezintă etapa finală a procesului de integrare, ce presupune atingerea unui anumit grad de adaptare socială a străinului și de asimilare a valorilor și culturii specifice societății moldovenești.

4. Aspecte practice privind respectarea drepturilor străinilor

În prezent, potrivit Legii cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024–XIV din 02. 06. 2000, (Legea cetățeniei) cetățenia R. Moldova se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin, în următoarele cazuri:

- a. la naștere;
- b. prin recunoaștere;
- c. prin înfiere;
- d. prin redobândire;
- e. prin naturalizare.

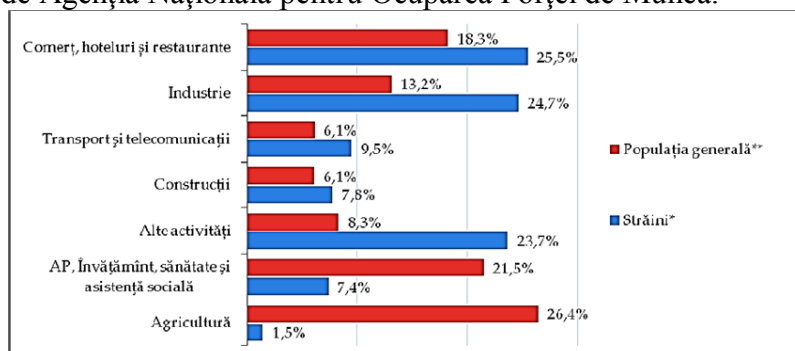

Figura. 1. Intenții cu privire la dobândirea cetățeniei R. Moldova

Planul de acțiuni pentru anii 2011–2015 a fost stabilit drept obiectiv admiterea străinilor în scop de muncă în corespundere cu necesitățile identificate pe piața internă a muncii. Astfel, întru realizarea acestui obiectiv au fost operate modificări la Legea nr. 180 cu privire la migrația de muncă și la Legea nr. 200 cu privire la regimul străinilor în Republica Moldova în vederea facilitării procedurii de acordare/prelungire a dreptului la muncă și a dreptului de ședere provizorie în scop de muncă pentru unele categorii de lucrători imigranți.

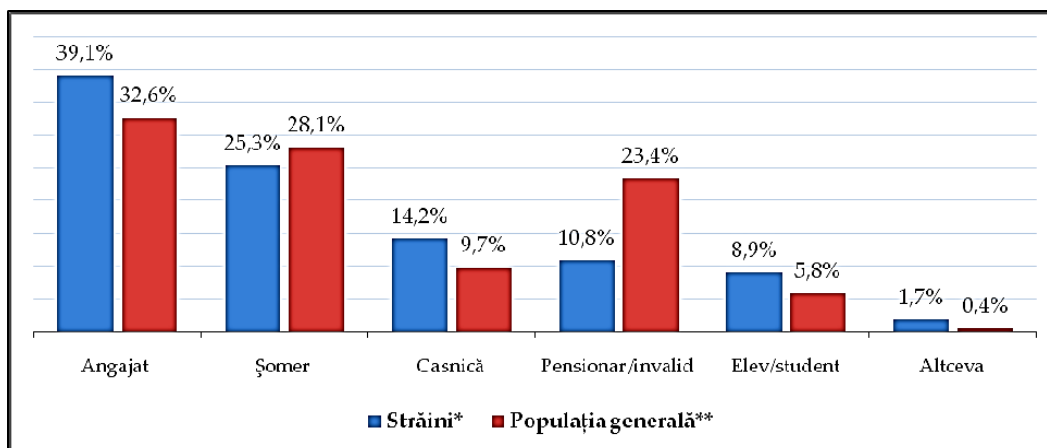
Așadar, conform Legii nr. 180, în Republica Moldova, imigrarea străinilor în scop de muncă se admite în funcție de necesitățile economiei naționale în forță de muncă calificată în cazul în care ocuparea locurilor de muncă vacante nu poate fi asigurată din resursele umane autohtone.

Pe teritoriul Republicii Moldova, străinii își desfășoară activitățile de muncă în baza unui permis de ședere provizorie în scop de muncă, acordat de Biroul migrație și azil, și în baza dreptului la muncă, acordat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

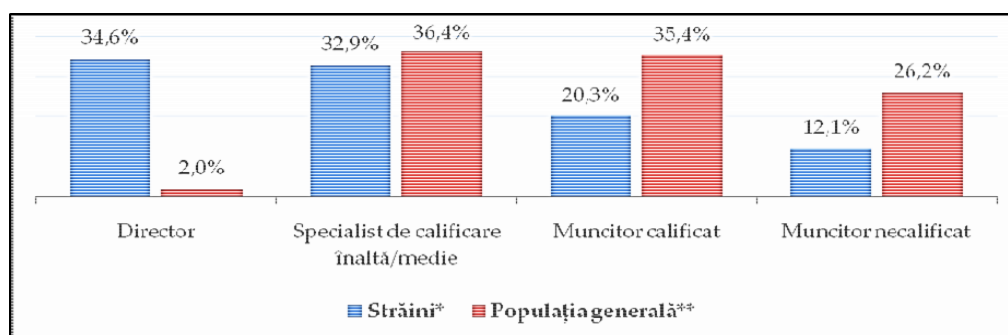

Figura. 2. Studiu comparat al activității în muncă a persoanelor străine și a cetățenilor RM

(Barometrul de Opinie Publică, IPP, Noiembrie 2019)

Figura. 3 Statutul ocupațional declarat
(Barometrul de Opinie Publică, IPP, Noiembrie 2019)

Figura. 4 Funcția deținută la locul de muncă
(Barometrul de Opinie Publică, IPP, Noiembrie 2019)

Actualmente, cetățenii străini sunt puși în condiții de egalitate cu cetățenii Republicii Moldova, atât în ceea ce privește drepturile cât și obligațiile în domeniul asistenței medicale. Primele de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de străinii cărora li s-a acordat dreptul de ședere provizorie pe teritoriul Republicii Moldova pentru reîntregirea familiei, pentru studii, pentru activități umanitare sau religioase se vor calcula în mod similar cu cele achitate de cetățenii Republicii Moldova care au obligația de a se asigura în mod individual, dacă tratatele internaționale nu prevăd altfel. În cazul refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară, prima de asigurare obligatorie de asistență medicală se achită începând cu data obținerii unei forme de protecție.

În practica medicală au fost identificate câteva aspecte problematice care îngreunează accesul resortisanților țărilor terțe la serviciile medicale. Astfel, cetățenii străini de multe ori întâmpină dificultăți în familiarizarea cu sistemul medical din Republica Moldova, care poate fi foarte diferit de cel din țara lor de origine.

La aceasta se adaugă necunoașterea legislației privind accesul cetățenilor străini la serviciile de sănătate de către furnizorii de servicii medicale

Șomajul variază în diferite grupuri de imigranți, cele mai înalte rate al acestuia fiind înregistrate în rândul persoanelor cu vârste de 30–44 ani (17,1%), cu o perioadă de ședere în R. Moldova de 2–3 ani (14,9%) sau 4–5ani (19,1%). Pe tipuri de imigranți, studiul constată un șomaj extrem de înalt în rândul refugiaților 25, 1%.

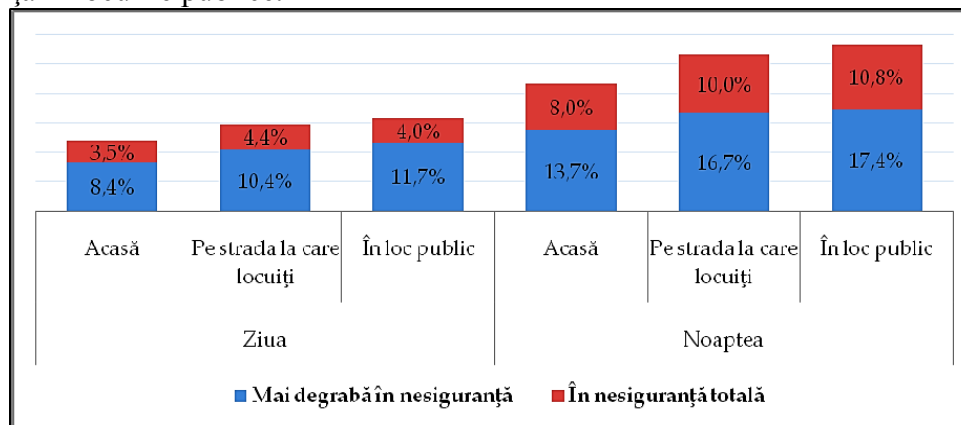
La fel, trebuie menționată ponderea minoră a cazurilor în care șomajul este determinat de necunoașterea calificărilor deținute de imigrant (3,7%).

De fapt, șomajul sporit în rândul străinilor, este determinat cel mai des de necunoașterea de către străini a limbii de stat sau a unei alte limbi solicitate pe piața muncii. Fiecare al treilea șomer a indicat acest factor (32, 4%).

Totodată mulți respondenți au subliniat că străinii nu ar avea șanse egale cu cetățenii țării în ceea ce privește accesul la studii, cel mai probabil impedimentul fiind iarăși legat de nivelul scăzut de cunoaștere a limbii de stat.

Infrafracțiunile motivate de intoleranța față de anumite grupuri din societate sunt descrise ca fiind infrafracțiuni motivate de ură.

Ponderea persoanelor care recunoșteau sentimente de nesiguranță variază între 10 și 30 la sută. Un aspect de remarcat este, în special, ponderea înaltă a studenților care încercă sentimente de nesiguranță în locurile publice.

Figura. 5 Sentimentul de nesiguranță resimțit

Totuși, constatăm că străinii în R. Moldova sunt supuși unor tratamente discriminatorii destul de des. Fiecare al treilea respondent a declarat că a observat cel puțin o singură dată o atitudine ostilă față de propria persoană, cauzate de statutul lui de imigrant în Moldova. În special, acest lucru se manifestă față de migranții tineri și cei de vârstă medie (48, 5% s-au referit la cei cu vârste de 18--29 ani și 42, 3% -- la cei de 30--44 ani); la fel, față de studenții străini (62, 7%) și refugiați (44, 2%)

Au fost supuși unor tratamente inegale în Republica Moldova, în legătură cu originea lor etnică sau religia, 16, 7% din respondenți, tinerii și cei de vârstă medie, precum și studenții.

Tratamente inadecvate față de străini din partea reprezentanților instituțiilor publice au fost sesizate de către 13, 5% din respondenți prin refuzul de a acorda un anumit serviciu.

Și 15, 5% dintre respondenți au sesizat, fie personal fie în rândul cunoscuților lor având același statut, cazuri de tratament inadecvat sau chiar comportament ilegal din partea poliției, ponderi sporite fiind înregistrate în special în rândul studenților (31, 4%).

În final, constatăm că străinii în R. Moldova sunt mai degrabă neinformați despre acțiunile statului în direcția integrării străinilor. Doar 28, 1% din respondenți știu despre existența Legii cu privire la integrarea străinilor, actul și instrumentul principal în domeniu.

5. Concluzii și recomandări:

Este necesar să se elaboreze un cadru logic de monitorizare complexă, care să reflecte evoluția stării de lucruri în domeniul integrării străinilor, acoperind toate sferele vieții sociale, care să conțină întregul spectru de indicatori specifici, inclusiv indicatorii de impact al politicilor.

Având în vedere multiplele modificări efectuate în legislația din domeniul migrației în ultima perioadă, se recomandă intensificarea eforturilor pentru asigurarea schimbului eficient și continuu de informații cuprivire la legislația în domeniul migrației și a integrării străinilor, atât între instituțiile publice din domeniu, cât și între instituții și beneficiari.

De asemenea, este oportună organizarea de instruirii în domeniul aplicării legislației cu privire la integrarea străinilor, a standardelor internaționale privind asigurarea egalității, destinate angajaților instituțiilor publice, organelor de drept și organizațiilor neguvernamentale din domeniul vizat.

Situația impune eforturi mai masive din partea instituțiilor de resort în vederea încadrării străinilor în piața muncii din R. Moldova. În prezent aportul acestora nu se face resimțit, majoritatea imigranților ocupați reușind angajarea prin forțe proprii.

O atenție sporită trebuie acordată refugiaților, afectați în măsură mult mai mare de șomaj decât celelalte categorii (25, 1% dintre șomeri, față de 5, 6% în rândul populației locale și 9, 7% în total în rândul străinilor). În special, trebuie să se atragă atenția asupra combaterii cazurilor de tratament inegal în prestarea serviciilor publice din sistemul educațional, de ocrotire a sănătății, din poliție, care au o incidență mai mare chiar decât cazurile de tratament discriminatoriu manifestat de populație.

Referințe:

1. Ce este și ce face. <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/ro/>
2. Codul Contravențional al RM nr. 218 din 24-10-2008. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125094&lang=ro
3. Constituția RM nr. 1 din 29-07-1994 .
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro
4. Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024–XIV din 02. 06. 2000
5. Planul Național de Implementare a Planului de Acțiuni privind Liberalizarea Regimului de Vize. <https://eubam.org/ro/what-we-do/visa-liberalisation-action-plan/>
6. Program multianual pentru anii 2009–2014. https://echa.europa.eu/documents/10162/17092/echa_2011_00910000_tra_ro.pdf/eab60736-a477-4016-90ff-e9462e4c722a
7. Strategia națională în domeniul migrației și azilului. <http://bma.gov.md/ro/documente/strategii>
8. Studiu cu privire la integrarea străinilor în republica moldova, crimele bazate pe ură și discriminare. http://old.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/studiu_integrarea_str.pdf
9. Studiul cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova, crimele bazate pe ură și discriminare.
10. Studiul cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova, crimele bazate pe ură și discriminarea. Barometrul de Opinie Publică, IPP, Noiembrie 2019.
11. Studiul cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova, crimele bazate pe ură și discriminarea. Barometrul de Opinie Publică, IPP, Noiembrie 2018.